

Šematizam iz 1939. pod uredništvom dr. Krunoslava Draganovića za titulare župa piše *Bezgrješno začće BDM*, a Opći šematizam katoličke crkve u Jugoslaviji 1974. (Zagreb, 1975.) za titulare većine župa piše *Bezgr.* ili *Bezg.* (Zagreb, Lepoglava, Mače, Vetovo, Osijek, Komletinci, Vinkovci, Lipovljani, Kaštel Štafilić), dok je za župu Podstrana zabilježeno *Bezgrj.*, a za Kučine *Bezgrješno Začće*.

Redovničke zajednice također imaju taj pridjev u svome imenu. U šematizmu iz 1975. navedeni su ovi redovi: *Franjevke od Bezgrješne* (Šibenik), *Družba ss. franjevki od Bezgrješne III. reda Sv. Franje Asiškoga* (družba je osnovana 1673., a red ima kuće u Šibeniku, Zagrebu i Drnišu). Zagrebačke kuće imaju u imenu *Bezgrješno Začće* i *Bezgrješna Djevica*. Ime ženskoga reda *Frančiškanke bezmadežne*, osnovanog u Sloveniji, u šematizmu je prevedeno kao *Franjevke Bezgrješnoga Začća*.

Osim toga našla sam i potvrdu *Bezgrješno Začće* u djelu *Veliki znak. Ukazanja i poruka Presvete Djevice*, ur. Miro Glavurtić i Josip Sukner u izdanju župnoga ureda u Pribiću i Krašiću 1975.

Jasno je da više potvrda ima za *Bezgrešno Začće*, jer su pravopisi od 1921. tražili taj lik, no stoga su primjeri lika *bezgrješan* toliko važniji.

Sve to kazuje da je lik *bezgrješan* ukorijenjen u hrvatskoj crkvenoj tradiciji i da ga u suvremenome kolebanju možemo preporučiti kao opravdaniji.

Usput napominjem da u novijim crkvenim djelima nalazimo likove kao *bezgrješna*, *grješnik*, *grješnica*. Tako sam primjere *Bezgrješno srce Marijino*, *Bezgrješno začće*, *bezgrješna* našla u *Suvremenoj katoličkoj enciklopediji*, koju je izdalo poduzeće Laus u Splitu 1998., zatim *bezgrješnost* u djelu B. Dude *Rukovet domovinskih tema* (Zagreb, 1999., str. 191., 194. i 195.) pa *Bezgrješno začće* u djelu B. Nagyja, *Lurd. susret neba i zemlje* (Đakovo 2000., str. 119., 122. i 123). Župa *Bezgrješnoga Srca Marijina* u Zagrebu na Jordanovcu osnovana je 1961. i razumljivo je da u imenu ima *Bezgrešnoga*, ali na uličnoj ploči piše RKT. ŽUPNI URED BEZGRJEŠNOG SRCA MARIJINA. Na oglasima u predvorju riječ piše najčešće kraticom *Bezgr.*, koji put *Bezgrešnog*, ali i *Bezgrješnog* (npr. "Kateheza će se održavati u župi *Begrješnoga Srca Marijina*"), što pokazuje da se opravdaniji lik već prihvaća.

PRIDJEV BEZGRJEŠAN U CRKVENIM PJESMARICAMA

Lojzo Buturac

Zamoljen da pogledam crkvene pjesmarice u kojima se nalazi pridjev *bezgrješan*, pregledao sam one koje su mi dostupne najprije u župnom uredu Sv. Križa u Sisku i u svojoj knjižnici. Jasno je da se zbog norme javlja lik *bezgrešan*, ali je važno što unatoč njoj nalazimo i pridjev *bezgrješan*, najčešće

u svezi *bezgrješno začéce*. Ovdje navodim samo primjere sa *bezgrješan*.

U pjesmaricama prijč 1921. nalazimo:

1. *Začéce bezgrješno Tvoje mi štujemo*

Vilko Novak, *Crkvena pjesmarica*, Zagreb, 1909., str. 34.

Razumljivo je da poslije 1921. dolazi i *bezgrešna*, ali ipak sve do naših dana prevladava *bezgrješna*:

2. *Bezgrješno joj otkri svoje začéce*

Bezgrješne vijesti joj nebeska daje

Hrvatska crkvena pjesmarica, I, Zagreb, 1967. str. 135.

3. *Marija bezgrješna zove se Djeva*

Ivan Glibotić, *Pjevajmo braćo kršćani*, Sumartin, 1968., str. 248. Ponovljeno i u III. izdanju 1976., str. 238.

4. U *Hrvatskoj crkvenoj pjesmarici Pjevajte Gospodinu pjesmu novu*, (Zagreb, 1983.) u šest se pjesama spominje *bezgrješno začéce*:

Bezgrješno začéce BDM, naslov za ulaznu pjesmu, str. 550.

bezgrješno joj otkri svoje začéce, str. 592.

Začéce bezgrješno Tvoje mi štujemo, str. 755.

Bezgrješna Djevice, što Voćin krasiš, str. 782.

Marija bezgrješna zove se Djeva, str. 785.

Bezgrješna vijesti joj nebeske daje, str. 785.

5. *Hrvatska crkvena pjesmarica Slavimo Boga*, Frankfurt na Majni, 1987. jedanput ima *bezgrešna*, a dva put *bezgrješna*:

Bezgrešna joj otkri svoje začéce, str. 500.

Bezgrješna vijesti joj nebeske daje,

Pokoru, pokoru, Bezgrješna traži, str. 501.

6. U *Crkvenoj pjesmarici za narod*, treće izmijenjeno izdanje, izdao don Frane Šimat, Vodice, 1996., str. 101.: *Marija bezgrješna zove se Djeva – Cijela zemlja slavu Ti pjeva*.

7. U pjesmarici Eduarda Perinčića, *Najljepše Gospi*, Zagreb, 1997., jedanput ima *bezgrešna*, a osam puta *bezgrješna*:

Bezgrešna Djevice, što Voćin krasiš, str. 32.

Ista ta pjesma u pjesmarici pod 4 ima *bezgrješna*. S obzirom da je pisac isti:

I. Sučić, znači da je netko izbacio *j*. Ostalih je šest potvrda sa *je*:

Obdariše te Bezgrješnu, str. 11.

U pjesmi *Sred lurske pećine* ponavlja se pet puta *bezgrješna*, str. 114., zatim:

Marija bezgrješna, str. 115.

Začéce bezgrješno tvoje mi štujemo, str. 125.

Iz svega jasno proizlazi da je u pjesmaricama lik *bezgrješna* tradicija, a samo se tu i tamo javlja *bezgrješna*.

Pregledao sam i molitvenike koje imam i koje sam našao u župnom uredu tražeći lik *grješnik*, jer se u Litanijama Blažene Djevice Marije nalazi zaziv *Utočište grješnika/grešnika*, a u nekim *Utočište grješnih/grešnih*. Evo molitvenika u kojima sam našao likove sa *grje-*:

1. *grješnih*, Život katoličke Crkve, izdao Zbor duhovne mladeži zagrebačke, 3. izdanje 1899. Isto i u 4. izdanju 1904.
2. *Utočište grješnika*, Mjesec listopad, priredio Jerko Vlahović, Zadar, 1916.
3. *Utočište grješnika*, Zdravo Kraljice, čitanja za mjesec svibanj, s talij. preveo fra Stanko Petrov, Šibenik, 1941.
4. *Utočište grješnika*, Dođi Isuse, molitvenik za školsku i ostalu mladež, sastavio Ante Kolarić, 15. izd., Zagreb, 1943.
5. *Utočište grješnika*, Srce Isusovo ufanje naše, uredio Juraj Gusić, D. I., 5. prerađeno izdanje, Zagreb, 1972.

BEZGRJEŠNO ZAČÉCE U NEKIM KALENDARIMA

Stjepan Babić

Skupljajući primjere za *je* iza pokrivenoga *r*, zapazio sam da u mnogim kalendarima za blagdan 8. prosinca često piše *Bezgrješno začéce*. Htijući vidjeti kako je taj blagdan obilježen s obzirom na pravopisnu normu, tj. da li se *je/e* u toj riječi usklađivalo prema normi, zamolio sam jednu suradnicu da pregleda nekoliko nizova kalendara. Ona je pregledala sedamdesetak kalendara, ali ne nizove pa se nije dobila slika koja bi to najbolje pokazala, pogotovu što je često pisano kraticom iz koje se ne može znati puni lik. Kad je Jezik već trebao ići u tisak, pregledao sam kalendare koje sam imao u svojoj knjižnici.

Neke pojedinačne primjere unio sam u kronološki pregled, a ovdje ću pokazati na dva kalendara od kojih imam više godišta.

Prvi je kalendar Danica. Prije 1972. imao sam samo nekoliko godišta: 1907. ima *Bezgrješ. zač.*, 1913. – *Bezgrješno začéce*, 1920. *Bezgrj. zač.*, a od 1940. na-